

ZARZĄDZENIE

Dnia 20 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

Sędzia SN Ryszard Witkowski – w odpowiedzi na pismo D. K. skazanego z art. 284 § 2 k.k. i inne, stanowiące sygnalizację (art. 9 § 2 k.p.k.) wystąpienia podstawy do wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 sierpnia 2023 r. sygn. akt II AKa 304/21, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 30 czerwca 2021 r. sygn. akt III K 137/20,

z a r z ą d z i ł:

- 1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. odmówić przyjęcia wniosku skazanego D.K. o wznowienie postępowania w jego sprawie, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 sierpnia 2023 r. sygn. akt II AKa 304/21 - wobec stwierdzenia braku możliwości wznowienia wskazanego wyżej postępowania z urzędu;**
- 2. zawiadomić skazanego, iż nie stwierdzono podstaw do wznowienia z urzędu postępowania w sprawie, o której mowa w pkt 1;**
- 3. sprawę zakreślić w repertorium KO.**

UZASADNIENIE

Pismo skazanego D.K. bez daty, które wpłynęło do Sądu Najwyższego w dniu 6 sierpnia 2024 r., zatytułowane „Wniosek” jest w istocie sygnalizacją (art. 118 § 1 i 2 k.p.k.) wystąpienia, zdaniem skazanego, podstawy do wznowienia

postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23 sierpnia 2024 r. sygn. akt II AKa 304/21, w związku z zachodzącą bezwzględną przyczyną odwoławczą (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), wynikającą z okoliczności powołania na urząd sędziowski sędziów SSA X. Y. i SSA X.1 Y.1.

W pierwszej kolejności zaznaczyć wypada, iż pismo obrońcy skazanego z 10 czerwca 2024 r. jest jedynie sygnalizacją możliwości zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej stanowiącej podstawę do wznowienia prawomocnie już zakończonego postępowania z urzędu (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2021 r. sygn. akt V KZ 39/21*). W orzecznictwie i piśmiennictwie zgodnie wskazuje się bowiem, iż wznowienie postępowania na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w związku z ujawnieniem się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko z urzędu, nie zaś na wniosek strony (*zob. np. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2005 r. sygn. akt I KZP 5/05*).

Z tego względu pismo skazanego bez daty, zatytułowane „wniosek” sygnalizujące istnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 sierpnia 2023 r. sygn. akt II AKa 304/21, nie może być rozpoznane merytorycznie. Pismo sygnalizacyjne złożone w trybie art. 9 § 2 k.p.k. nie implikuje po stronie sądu, do którego skierowano ów wniosek, ani prawa, ani obowiązku jego rozpoznania (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2022 r. sygn. akt IV KZ 55/21*). Jednocześnie brak jest możliwości postąpienia z pismem sygnalizacyjnym tak, jakby stanowiło ono wniosek o wznowienie postępowania (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2021 r. sygn. akt V KZ 39/21*). Okoliczności w nim podniesione mogą zostać zweryfikowane jedynie z urzędu. Weryfikacja ta przyniosła wynik negatywny, co oznacza, że Sąd Najwyższy nie dostrzegł podstaw do wszczęcia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23 sierpnia 2024 r. sygn. akt II AKa 304/21.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd Najwyższy w tym składzie nie podziela stanowiska, iż udział w rozpoznaniu sprawy sędziego Sądu Najwyższego, który na ten urząd został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz.

3), wywołuje sam przez się i w każdym przypadku stan nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. W tym miejscu odwołać się należy do wiążącego charakteru wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, w którym jednoznacznie wykluczył objęcie zakresem tego przepisu wskazanych okoliczności powołania sędziego na urząd, uznając uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r. w sprawie BSA I-4110-1/20, za niezgodną z Konstytucją RP (OTK ZU A/2020, poz. 61) z uwagi na jej prawotwórczy charakter.

Na uwadze należy mieć również treść wyroków Trybunału Konstytucyjnego z 21 listopada 2021 r. w sprawie K 6/21 i z 10 marca 2022 r. w sprawie K 7/21, zakazujących wykorzystywanie art. 6 ust. 1 EKPCz jako przesłanki ustalenia standardu prawa do sądu, a co za tym idzie kontroli prawidłowości przebiegu procedury nominacyjnej i jej wpływu na skuteczność powołania, a zatem oceny wykonywania przez Prezydenta RP prerogatywy konstytucyjnej z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP (K 7/21). W konsekwencji wykluczających kwestionowanie samego votum sędziowskiego nawet w części, które stanowi nieodłączny element wykonywania władzy sędziowskiej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r. w sprawie P 22/19).

Zważywszy na treść powyższych wyroków Trybunału Konstytucyjnego trzeba podkreślić, iż art. 8 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie, nie był związany uchwałą składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20. Żaden sąd nie jest uprawniony do prowadzenia postępowania zmierzającego do wzruszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jak też samodzielnego podważania obowiązywania jego wyroków (w kwestii koncepcji „braku wiążącego charakteru” wskazanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego i osobliwości lansowanej w judykaturze konstrukcji, bo niemającej jednoznacznego osadzenia w prawie pozytywnym - *sententia non existens* (zob. np. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 14 marca 2023 r. sygn. akt III KK 435/22).

Wielokrotnie kwestia powszechności i ostateczności wyroków Trybunału Konstytucyjnego była również przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, chociażby w wyroku z 7 kwietnia 2016 r. w sprawie III KRS 44/12, w uzasadnieniu, którego trafnie wskazano, że „w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Powszechnie obowiązująca moc orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego zobowiązuje wszystkie inne organy władzy publicznej, w tym również organy władzy sądowniczej (Sąd Najwyższy), do przestrzegania i stosowania tych orzeczeń” (OSNP 2017, nr 9, poz. 120. wraz z przywołaną tam literaturą i orzecnictwem). Podobnie w wyroku z dnia 8 marca 2017 r. w sprawie sygn. II PK 409/15, gdzie z kolei podkreślił, że „nadanie przez Konstytucję mocy powszechnie obowiązującej orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego oznacza, iż jest nimi związany także Sąd Najwyższy”. Interpretując cechę ostateczności orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, należy więc rozumieć ją jako niezaskarżalność i niewzruszalność. Oznacza to tym samym, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego nie mogą zostać zmienione, zaskarżone oraz skutecznie uchylone. Brak jest jakichkolwiek środków prawnych, które umożliwiałyby podważenie merytorycznego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Ostateczność i powszechna moc obowiązująca orzeczeń oznacza, że nie ma prawnej możliwości dokonania odmiennej oceny kwestii objętej rozstrzygnięciem TK przez inny organ państwa, czy też skutecznego dokonywania jakichkolwiek czynności faktycznych zmierzających do odmowy uznania orzeczenia i podważenia jego skuteczności.

Pomijając wspomniany fakt derogowania uchwały z 23 stycznia 2020 r. w sprawie BSA I-4110-1/20 (*zob. także uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r. sygn. akt I KZP 2/22*), podkreślić należy, iż już sama uchwała faktycznie wykluczyła okoliczności powołania na urząd sędziego z zakresu pojęciowego przesłanki nienależytej obsady sądu, zaliczanej do katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 k.p.k. czyli stanów o łatwo weryfikowalnym charakterze, wywołujących z urzędu natychmiastowy skutek procesowy, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz ich wpływu na treść orzeczenia. Uznała bowiem, iż fakt powołania w kwestionowanym trybie na urząd sędziego w sądzie powszechnym nie powoduje *a priori*, że sąd

utworzony z udziałem tak powołanego sędziego jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Staje się nim dopiero wówczas, gdy wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Powoduje to konieczność każdorazowego badania realnego wpływu tych okoliczności na treść rozstrzygnięcia sprawy. Niemniej skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. (sygn. akt U 2/20) jest to, iż uchwała przestała wiązać formalnie sędziów Sądu Najwyższego, co nie zmienia faktu, iż zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa (zob. *postanowienie SN z 24 września 2024 r. sygn. akt III KO 131/24*), zwłaszcza, iż oczywistą inspiracją do jej wydania był wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C - 585/18, C - 624/18 i C - 625/18.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. dał również asumpt do nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: p.u.s.p.). Na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (...), do art. 55 przywołanej nowelizowanej ustawy dodany został § 5, stanowiący wprost o tym, że: *„Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu niezawisłości i bezstronności, w którym – zgodnie z art. 42a § 3 p.u.s.p. – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. W konsekwencji potencjalne naruszenie standardu rozpoznania sprawy przez

niezawisły i bezstronny sąd w konkretnej sprawie winno być rozpatrywane w kategoriach innego rażącego naruszenia prawa (względna przyczyna odwoławcza; *postanowienie SN z 30 listopada 2022 r. sygn. akt II KK 468/22*), ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Wskazany test jest predystynowanym i jedynym trybem badania wpływu okoliczności powołania na urząd mogą być przedmiotem badania na niezawisłości i bezstronności każdego sędziego, pozostając w relacji *lex specialis*, w szczególności względem instytucji z art. 41 § 1 k.p.k. Dlatego każda inna próba ich badania, zwłaszcza w oparciu o nieaktualną i niestanowiącą źródła prawa uchwałę połączonych Izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20) oraz w nieznanej ustawie procedurze o charakterze inkwizycyjnym, stanowi oczywiste i rażące naruszenie prawa - in concreto art. 42a § 3 - § 14 p.u.s.p. i art. 7 w zw. z art. 87 Konstytucji RP (zob. *postanowienie SN z 7 sierpnia 2024 r. sygn. akt I KZ 34/24*).

Bezdyskusyjne jest, iż w postępowaniu o wznowienie postępowania, ujętym w art. 542 § 3 k.p.k., istnieje zawsze możliwość wykorzystania inicjatywy stron w celu usunięcia rzeczywistych uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Pełne zastosowanie znajduje tu instytucja przewidziana w art. 9 § 2 k.p.k., umożliwiającą stronie wystąpienie z wnioskiem (sygnalizacją) o dokonanie czynności z urzędu. Ta inicjatywa, w razie potwierdzenia zaistnienia wskazanego uchybienia, może prowadzić do wszczęcia z urzędu postępowania wznowieniowego, zaś w braku zaistnienia uchybienia skutkującego obowiązkiem wszczęcia z urzędu postępowania wznowieniowego, nie wymaga wydania orzeczenia stwierdzającego, że wskazywana usterka nie występuje (uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r. sygn. akt I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 6, poz. 48).

Ponieważ Sąd Najwyższy nie stwierdził, a wnioskujący nie wykazał, aby okoliczności kwestionowanych powołań na urząd sędziego, w szczególności aby wpływ na rozstrzygnięcie sprawy miały osoby trzecie, podniesione okoliczności w żaden sposób nie uprawniają do kwestionowania w tej sprawie niezawisłości i bezstronności żadnego sędziego. Jeżeli bowiem po mianowaniu zainteresowany nie podlega żadnej presji i nie otrzymuje instrukcji w ramach wykonywania swoich obowiązków, sam fakt, iż władze wykonawcze lub ustawodawcze uczestniczą

w procesie mianowania sędziego, nie może prowadzić do powstania zależności sędziego od tych władz, ani do wzbudzenia wątpliwości co do jego bezstronności (zob. wyrok TSUE z 9 lipca 2020 r., C - 272/19, VQ przeciwko Land Hessen, w pkt 54).

W tym stanie rzeczy, rozstrzygnięto jak na wstępie.

[WB]

r.g.